

Pelaksanaan E-Digital dalam Kalangan Industri Kecil dan Sederhana di Negeri Johor

Nur Syazwani Mohtar¹ & Muhammad Ammar Shafi^{1,*}

¹Jabatan Pengurusan dan Teknologi, Fakulti Pengurusan Teknologi Dan Perniagaan, Universiti Tun Hussein Onn Malaysia, 86400 Batu Pahat, Johor, MALAYSIA

*Corresponding Author

DOI: <https://doi.org/10.30880/rmtb.2021.02.02.008>

Received 30 September 2021; Accepted 01 November 2021; Available online 01 December 2021

Abstract: E-digital is an economy based on digital technology. E-digital will change the way people manage and conduct their business as well as the way they market business products to a wider market level up to the international level in a faster time and at more cost. The problem faced is the constraint of SMEs in expanding their business through the digital economy is due to the still imperfect internet access with inadequate broadband speeds. Following previous studies, the factors that cause the implementation of E-digital to be less popular by some SME entrepreneurs are due to cost, location, and productivity factors. The purpose of this study was to identify the level of implementation and the relationship between factors that influence the implementation of E-digital among Small and Medium Industry (SMI) entrepreneurs in the State of Johor. The study used simple random sampling to select respondents for this study. A total of 127 SME entrepreneurs were accepted as respondents for the study. The form of the study is a questionnaire using online methods. This study uses a data collection method that is primary data. Data were collected through a set of questionnaires that were processed using the Social Science Statistics Package, namely SPSS version 18.0 and Microsoft Excel to obtain accuracy from the data obtained. A pilot study was conducted first using a questionnaire to test the effectiveness of the questionnaire constructed on 30 respondents. The researcher used descriptive analysis and Pearson correlation analysis to determine the normality of the respondents' data. Factors influencing the implementation of e-digital among SMEs showed high agreement from respondents. Therefore, the implementation of E-digital in SME business activities can help increase the quality and productivity of an organization as well as can help improve the economic performance of developed countries.

Keywords: E-digital implementation, Implementation factors, E-Digital implementation constraints, Small and medium industries.

Abstrak: E-digital adalah ekonomi yang berasaskan teknologi digital. E-digital akan mengubah cara manusia mengurus dan menjalankan perniagaannya serta cara memasarkan produk perniagaan ke suatu tahap pasaran yang lebih luas sehingga ke peringkat antarabangsa dalam masa yang pantas dan kos yang lebih. Masalah yang

dihadapi adalah kekangan IKS dalam memperluaskan perniagaan melalui ekonomi digital ialah disebabkan oleh akses internet yang masih belum sempurna dengan kelajuan jalur lebar yang tidak memadai. Berikutan kepada kajian lepas, faktor yang menyebabkan pelaksanaan E-digital kurang mendapat sambutan oleh sebahagian usahawan IKS adalah disebabkan oleh faktor kos, lokasi, dan produktiviti. Tujuan kajian ini dilakukan bagi mengenalpasti tahap pelaksanaan dan hubungan antara faktor yang mempengaruhi pelaksanaan E-digital dikalangan usahawan Industri Kecil dan Sederhana (IKS) di Negeri Johor. Kajian menggunakan persampelan rawak mudah untuk memilih responden bagi kajian ini. Seramai 127 usahawan IKS telah diterima sebagai responden untuk kajian. Bentuk kajian adalah secara soal selidik dengan menggunakan kaedah secara atas talian. Kajian ini menggunakan kaedah pengumpulan data iaitu data primer. Data yang dikumpulkan melalui set soal selidik yang telah diproses dengan menggunakan Pakej Statistik Sains Sosial, iaitu SPSS versi 18.0 dan Microsoft Excel untuk mendapatkan kejituan daripada data yang diperoleh. Kajian rintis dilakukan terlebih dahulu menggunakan soal selidik bagi menguji keberkesanan soal selidik yang dibina terhadap 30 orang responden. Pengkaji menggunakan analisis deskriptif dan analisis korelasi pearson untuk mengetahui kenormalan data responden. Faktor yang mempengaruhi pelaksanaan e-digital dalam kalangan IKS menunjukkan persetujuan yang tinggi dari responden. Oleh hal demikian, pelaksanaan E-digital dalam aktiviti perniagaan IKS dapat membantu meningkat kualiti dan produktiviti sesebuah organisasi selain dapat membantu meningkatkan prestasi ekonomi negara standing negara maju.

Kata kunci: Pelaksanaan E-digital, Faktor pelaksanaan, Kekangan pelaksanaan E-digital, Industri kecil dan sederhana.

1. Pengenalan

Industri Kecil dan Sederhana (IKS) atau Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) adalah kelompok yang telah memainkan peranan penting dalam pembangunan ekonomi negara disamping membantu dalam asas industri negara.

Secara umumnya, Industri Kecil dan Sederhana dibahagikan kepada dua sektor iaitu sektor pembuatan dan sektor perkhidmatan dan lain-lain. Kedua-dua sektor ini ditakrifkan berdasarkan daripada jumlah jualan tahunan dan bilangan pekerja sepenuh masa. Bagi sektor pembuatan, Industri Kecil dan Sederhana didefinisikan sebagai firma yang mempunyai jualan tahunan tidak melebihi RM50 juta atau bilangan pekerja sepenuh masa tidak melebihi 200 orang. Manakala bagi sektor perkhidmatan dan sektor lain-lain, IKS ditakrifkan sebagai firma yang mempunyai jualan tahunan tidak melebihi RM20 juta atau bilangan pekerja sepenuh masa tidak melebihi 75 orang. Sumbangan IKS telah mengurangkan kebergantungan secara langsung kepada ekonomi global. Disebabkan oleh wujudnya pelbagai teknologi canggih di dunia telah menyebabkan berlakunya transformasi dalam proses perusahaan IKS. Transformasi seringkali dikaitkan dengan pembangunan kesan daripada pertumbuhan ekonomi. Oleh hal demikian, negara telah bekerjasama dengan Ekonomi Asia-Pasifik (APEC) dalam melaksanakan pelan strategik kumpulan kerja Perusahaan Kecil dan Sederhana. Antaranya ialah Keusahawanan, inovasi dan ekonomi digital & internet; Akses pasaran kepada PKS, Pembiayaan untuk pengembangan perniagaan dan pembangunan keupayaan; dan Ekosistem perniagaan inklusif yang menyokong pembangunan PKS. APEC merupakan satu forum untuk 21 buah negara Rim Pasifik (Ekonomi rasmi Ahli) yang bertujuan untuk menggalakkan perdagangan bebas dan kerjasama ekonomi di seluruh rantau Asia Pasifik.

Menurut Laporan Tahunan Perusahaan Kecil dan Sederhana Tahun 2018/2019 oleh Majlis PKS Kebangsaan, dari segi sumbangan ekonomi, pertumbuhan KDNK PKS meningkat 13.3% pada tahun 2018 daripada 7.1% pada 2017 dan terus mengatasi pertumbuhan KDNK keseluruhan sebanyak 4.7%

pada tahun 2018 (2017: 5.7%). Selain itu, dalam laporan itu juga memperlihatkan PKS telah menyumbang sebanyak 38.3% kepada KDNK keseluruhan, 17.3% kepada jumlah eksport dan 66.2% kepada jumlah guna tenaga pada tahun 2018. Hal ini adalah kesan dari penggunaan E-digital apabila sebahagian IKS telah melaksanakan beberapa langkah antaranya ialah pendekatan perdagangan elektronik, konsep O2O, penghantaran makanan dan dompet tunai (E-Wallet) dalam perniagaan masing-masing.

E-digital adalah ekonomi yang berasaskan teknologi digital. Menurut Thomas Mesenbourg (2001), terdapat tiga komponen utama yang melengkapkan konsep e-digital ini dan dapat dikenalpasti iaitu, infrastruktur e-perniagaan, e-perniagaan, e-dagangan. Infrastruktur e-perniagaan ialah perisian atau perkakasan dan rangkaian dalam penggunaan elektronik untuk perniagaan. Manakala, e-perniagaan ialah bagaimanakah perniagaan tersebut dijalankan sebarang proses yang dilakukan perniagaan melalui rangkaian berbantuan computer. E-dagang adalah merupakan satu proses pembelian dan juga penjualan yang dibuat melalui elektronik.

1.1 Latar Belakang Kajian

Digitalisasi adalah salah satu keutamaan di bawah ASEAN Coordination Committee for Micro Small and Medium Enterprises (ACCMSME) bagi tahun 2019, Office of SMEs Promotion Thailand (OSMEP) dengan sokongan Kanada melalui Projek Kanada-OECD untuk PKS di ASEAN telah menganjurkan Global Digitalisation Model for Micro Enterprises Workshop pada bulan Mei 2019 dan sesi dialog dasar mengenai “Starting a Business in ASEAN: Formalisation of Micro Enterprises and How Digitalisation Can Support It” pada bulan Jun 2019 di Thailand. Hasil penemuan dan kesimpulan utama daripada kedua-dua inisiatif ini akan disusun dalam Garis Panduan Dasar mengenai Digitalisasi Perusahaan Mikro di ASEAN (Policy Guideline on Digitalisation of ASEAN Micro Enterprises), antara lain ialah mencadangkan dasar bagi menggalakkan usahawan untuk mendaftarkan perniagaan secara rasmi dan mengguna pakai penyelesaian digital bagi memanfaatkan perniagaan mereka.

Selain daripada itu, menurut Harits Asyraf Hasnan (2019, Disember 25) “#MyAPEC2020: Ekonomi digital luar bandar, telefon pintar tidak memadai-Pakar”, Astro Awani, Pakar Ekonomi, Dr. Madeline Berma berkata penggunaan telefon pintar sahaja tidak memadai untuk meletakkan para IKS luar bandar di tahap yang membanggakan dalam penggunaan ekonomi digital. Kebanyakan usahawan IKS luar bandar hanya menggunakan telefon bimbit untuk pemasaran produk dan itu bukan sistem Ekonomi digital.

Akhir sekali, E-digital akan mengubah cara manusia mengurus dan menjalankan perniagaannya serta cara memasarkan produk perniagaan ke suatu tahap pasaran yang lebih luas sehingga ke peringkat antarabangsa dalam masa yang pantas dan pada kos yang lebih murah (Dzulkefly Ahmad, 2019). Namun, dalam perkembangan memberangsangkan ini, kebanyakan perniagaan belum memanfaatkan teknologi digital sepenuhnya agar seiring penggunaan internet yang tinggi dalam kalangan populasi.

1.2 Penyataan Masalah

Isu utama dalam kajian ini adalah, tahap pelaksanaan aplikasi e-digital dalam kalangan usahawan terhadap ekonomi digital IKS dan faktor – faktor yang mendorong pelaksanaan sistem tersebut. Kemajuan teknologi di dalam negara masih tidak mampu menggerakkan usahawan IKS dalam penggunaan sistem E-digital. Usahawan IKS terutama luar bandar masih kurang kemahiran dalam penggunaan penuh elektronik digital untuk menjalankan sistem e-digital. Selain daripada itu, menurut Pengarah Kaji Selidik International Data Corporation (IDC), Pranabesh Nath, berkata berdasarkan kajian dibuat pihaknya, faktor kewangan masih menjadi punca utama kepada situasi terbabit. Tambahan pula, Pengarah Institut Kajian Malaysia dan Antarabangsa (IKMAS), Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), Profesor Dr Sufian Jusoh juga berkata bahawa kekangan IKS dalam memperluaskan perniagaan melalui ekonomi digital adalah disebabkan oleh akses internet yang masih belum sempurna dengan kelajuan jalur lebar yang tidak memadai. Pada 15 oktober, kerajaan Johor telah memberi

peruntukkan berjumlah RM500 juta untuk memperkasakan Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) melalui program Digitalisasi PKS. Tambahan pula, dalam Belanjawan 2020, kerajaan turut memperuntukkan RM70 juta untuk penubuhan 14 Pusat Digitalisasi Setempat di setiap negeri, RM10 juta bagi melatih usahawan mikro digital dan RM50 juta untuk Geran Pembangunan Ekosistem 5G. Hal ini menunjukkan bahawa satu komitmen yang bersungguh daripada kerajaan ke arah mentransformasi ekonomi Malaysia kepada Ekonomi Digital. Ia bermakna, pelbagai inisiatif telah disediakan oleh kerajaan dalam pemerkasaan ekonomi digital dalam kalangan IKS luar bandar.

Persoalannya, adakah inisiatif itu membantu para usahawan dalam pelaksanaan sistem tersebut, sejauh mana tahap pelaksanaannya itu bagi usahawan IKS dan apakah faktor yang mempengaruhi mereka dalam melaksanakan sistem tersebut?. Bagi menjawab persoalan tersebut, maka beberapa objektif telah dirangka bagi mendapatkan jawapan tersebut. Oleh itu, kajian ini bertujuan untuk mengetahui tahap pelaksanaan e-digital dikalangan usahawan IKS di negeri Johor. Keperluan afektif ini bagi mengetahui sejauh mana kemahiran dan pengetahuan usahawan IKS terhadap sistem e-digital. Selain itu, kajian ini juga bertujuan mengetahui faktor yang mempengaruhi pelaksanaan e-digital. Kesan abduktif ini bagi mengetahui punca-punca kelebihan dan kekurangan usahawan dalam pelaksanaan e-digital.

1.3 Persoalan Kajian

- (i) Bagaimanakah tahap pelaksanaan E-digital dalam kalangan usahawan Industri Kecil Sederhana di Negeri Johor?
- (ii) Apakah hubungan antara faktor yang mempengaruhi pelaksanaan E-digital dikalangan usahawan Industri Kecil Sederhana di Negeri Johor?

1.4 Objektif Kajian

- (i) Mengenalpasti tahap pelaksanaan E-digital dalam kalangan usahawan Industri Kecil Sederhana di Negeri Johor.
- (ii) Mengenalpasti hubungan antara faktor yang mempengaruhi pelaksanaan E-digital dikalangan usahawan Industri Kecil Sederhana di Negeri Johor.

1.5 Skop Kajian

Kajian ini tertumpu di negeri Johor. Responden yang dipilih adalah secara rawak di sekitar di negeri Johor di lima buah daerah iaitu Johor Bahru, Kota Tinggi, Batu Pahat, Pontian, Muar. Kajian ini menggunakan borang soal selidik berbentuk google form sebagai data primer. Kajian ini dijalankan untuk menentukan tahap pelaksanaan e-digital dan faktor yang mempengaruhi pelaksanaan E-digital dalam kalangan IKS di Negeri Johor. Selain daripada itu, kajian menggunakan persampelan rawak mudah untuk memilih responden bagi kajian ini. Penentuan saiz sampel dalam kajian ini adalah berdasarkan kaedah yang digunakan oleh Krejcie dan Morgan(1970) dalam Selamat Takim (2014). Sampel ini terdiri daripada usahawan IKS Bandar dan luar Bandar dalam sektor perkhidmatan dan pembuatan seramai 376 usahawan IKS terlibat.

1.6 Kepentingan Kajian

Kajian ini dilakukan bagi menilai keperluan dan keberkesanan pelaksanaan E-digital dalam perniagaan di kalangan usahawan IKS yang di syorkan pihak kerajaan bagi menaik taraf kedudukan IKS dalam negara dan dapat menyumbang kepada ekonomi negara. Maklumat daripada kajian ini akan membolehkan beberapa informasi berguna diperolehi dan seterusnya dapat digunakan bagi membolehkan penilaian dan analisis terhadap pelaksanaan E-digital dikalangan usahawan IKS dibuat. Selain itu, maklumat yang diperolehi akan membolehkan penambahbaikan terhadap kemahiran dan pengetahuan dalam pelaksanaan perniagaan secara E-digital dikalangan usahawan IKS sedia ada dapat dipertingkatkan dari masa ke semasa dan seterusnya menyumbang ke arah memantapkan kemahiran yang

sedia ada. Di bahagian akademik pula, universiti dapat melahirkan graduan yang produktif dan berkemahiran dalam pengendalian e-digital dalam perniagaan.

2. Kajian Literatur

2.1 Industri Kecil dan Sederhana

Pada era kini, Industri Kecil dan Sederhana (IKS) telah memberikan sumbangan yang besar kepada ekonomi negara. IKS terdiri daripada golongan pengusaha dan usahawan yang menjalankan secara berkongsi atau berkumpul mengikut kriteria yang ditakrifkan dengan jumlah pekerja dan jumlah pendapatan tahunan. Sebanyak 98.5% pertubuhan perniagaan di Malaysia adalah Industri Kecil dan Sederhana. Sebanyak 89.2% adalah dari sektor perkhidmatan, 5.3% dari sektor pembuatan, 4.3% dari sektor pembinaan, 1.1% sektor pertanian dan 0.1% perlombongan dan pengkuarian. Oleh itu, jelas bahawa sektor perkhidmatan memberi sumbangan terbesar dalam IKS. Disebabkan oleh pertumbuhan teknologi canggih telah membantu para usahawan IKS dalam menaiktaraf perkhidmatan mereka. Hal ini telah dibuktikan dengan pengurangan peratus guna tenaga dari 2016 sebanyak 65.3% menurun kepada 65% pada 2020. (SMEinfo, 2020).

Tambahan pula, pada zaman teknologi yang sedang pesat berkembang, digitalisasi dapat membantu untuk membolehkan transformasi dalam proses perniagaan dari segi mengendalikan mesin, mengurus pelanggan, menjalankan urus niaga, menyampaikan perkhidmatan dan mendapatkan maklum balas dalam persekitaran digital sepenuhnya. Menurut belanjawan (2020), kerajaan turut memperuntukkan RM70 juta untuk penubuhan 14 Pusat Digitalisasi Setempat di setiap negeri, RM10 juta bagi melatih usahawan mikro digital dan RM50 juta untuk Geran Pembangunan Ekosistem 5G.

Selain itu, 98% usahawan IKS mempunyai sumber kewangan yang terhad, maka dengan adanya teknologi dapat membantu mereka dalam peningkatan produktif dan mempercepatkan pertumbuhan perniagaan mereka. Tambahan pula dengan kemajuan dalam penggunaan digitalis seperti media sosial telah memberi mereka mendapat pendapatan yang lumayan. Namun begitu, Menurut alsharji, ahmad & a. bakar (2017), IKS berbeza dengan perniagaan besar kerana lebih fokus kepada kemahiran yang lebih umum, malah mereka mungkin juga tidak mempunyai pengetahuan tinggi dalam bidang IT dan kepakaran teknikal yang diperlukan untuk memahami dan memanfaatkan faedahnya.

2.2 Definisi Ekonomi Digital (E-digital)

Ekonomi digital (E-digital) ialah aktiviti perniagaan yang dijalankan secara digital dengan penggunaan teknologi canggih. Selain itu, gaya hidup digital ialah masyarakat berurusan tanpa tunai, perniagaan berasaskan aplikasi, negara 'pintar' dan perkhidmatan alam maya (Kwakwa .V, 2018). Di Malaysia telah diwujudkan perbadanan khas dalam menyelesaikan isu-isu berkenaan dengan digitalis IKS iaitu Perbadanan Ekonomi Digital Malaysia (MDEC). Dengan populariti Internet dan teknologi mudah alih serta pergantungan yang meluas dalam penggunaan media sosial dalam talian, berkongsi pandangan dan pengalaman dengan pelanggan serta pengetahuan jenama telah menjadi benda baharu dalam bidang pemasaran (shih dan chieh, 2019). Namun, pakar ekonomi berkata penggunaan telefon pintar sahaja tidak memadai untuk meletakkan para IKS luar bandar di tahap yang membanggakan dalam penggunaan ekonomi digital. (Hasnan H. A., 2019) .

Tambahan pula, penularan wabak COVID-19 telah memberi impak yang besar kepada ekonomi negara, terutamanya Industri Kecil Sederhana. Hal ini kerana, mereka tidak dapat menjalankan perniagaan seperti biasa dan akur dengan perintah kawalan pergerakan (PKP) yang diberi oleh kerajaan bagi membanteras penularan wabak untuk merebak. Disebabkan hal demikian, beberapa para usahawan IKS terpaksa gulung tikar atau tutup perniagaan atas sebab masalah sumber kewangan yang tidak mencukupi untuk meneruskan perniagaan. Beberapa usahawan mempunyai pendapatan yang rendah dan

hanya ada apabila menjalankan perniagaan. Namun begitu, Datuk Seri Dr Zulkifli Mohamad Al-Bakri berkata, dalam situasi pandemik ini peluang terbaik untuk IKS menjalankan aktiviti ekonomi secara digital. Kerajaan telah membantu usahawan dan pemilik perniagaan untuk mengekalkan operasi menerusi pelaksanaan inisiatif promosi serta pengiklanan bernilai RM7.65 juta (Samadi .A, 2020). Terdapat dalam kalangan penyelidik menyatakan bahawa kategori produk tertentu yang dijual menerusi atas talian adalah lebih baik daripada yang lain (Alba *et al.*, 1997; Peterson, *Jurnal Pengguna Malaysia* 69 Balasubramanian & Bronnenberg, 1997; Klein, 1998; Vijayarathy, 2002).

2.3 Faktor-Faktor Pelaksanaan E-digital

Usahawan IKS perlu melakukan satu inovasi dalam melaksanakan e-digital. Salah satu contohnya aplikasi-aplikasi yang menjadi platform dalam perniagaan dan dapat membantu syarikat untuk lebih dikenali oleh pengguna seperti Lazada, shopee, alibaba dan sebagainya. Tetapi internet merupakan elemen penting dalam sesuatu aplikasi yang dihasilkan itu berjaya. Internet adalah wadah komunikasi yang telah mempercepatkan, mempermudah hubungan serta capaian maklumat. Oleh hal demikian perisian internet untuk menghubungkan pengguna dalam melakukan jual beli dengan aplikasi syarikat amat penting dan berkesan. Sesuai dengan perubahan gaya hidup yang semakin sibuk, sebahagian daripada pengguna kini juga menjadikan internet sebagai salah satu medium untuk membeli barangan dan perkhidmatan. Pembelian secara atas talian dipilih sebagai langkah mudah untuk berbelanja bagi mendapatkan barang keperluan tanpa perlu beratur panjang di kaunter (Farhan .M.A, Shamsul .A .Z, Ahmad .H .H, 2016). Kemudahan teknologi terkini telah membantu para usahawan dalam mengaplikasikan gaya perniagaan mereka secara atas talian. Dengan kemudahan ini, peniaga dapat menjual produk mereka tanpa sempadan iaitu boleh merentas negeri dan negara. Daripada itu dapat menambahkan keuntungan dan pelanggan bagi sesuatu syarikat. Selain daripada itu juga, ia bukan sahaja dapat menjimatkan masa pengguna, tetapi menjimatkan kos pengguna juga untuk mendapatkan sesuatu keperluan. Tambahan pula, pembelian melalui internet telah dipermudahkan lagi dengan pembayaran elektronik melalui perbankan dalam talian atau kad kredit. Menurut laporan ekonomi, rakyat Malaysia semakin banyak menghabiskan masa dengan melayari internet berbanding media lain seperti televisyen, radio dan suratkhbar dengan penggunaan internet yang meluas untuk rangkaian sosial.

Selain daripada itu, media sosial juga boleh dijadikan salah satu aplikasi bagi peniaga IKS untuk mempromosikan jualan mereka kepada pengguna. Terdapat beberapa platform microblogging yang aktif antaranya Facebook, Twitter dan Google+ untuk iklan dalam talian dan pengembangan rangkaian komunikasi dengan berkesan (oztaman & karakadilar, 2014). Tambahan pula, penggunaan aplikasi perniagaan memberi kelebihan dan insentif kepada peniaga kerana dapat meraih ramai pelanggan tanpa mengeluarkan kos yang tinggi dalam membuat pengiklanan produk yang dijual. Peniaga IKS juga dapat menegenahui ciri-ciri produk yang paling dikehendaki oleh pembeli. Daripada itu, pengguna dapat meningkatkan jualan terhadap produk yang lebih diminati ramai. Selain itu juga, peniaga lebih mengenali spesifikasi pengguna. Seterusnya, media sosial seperti Facebook dan Twitter dengan pengguna yang melebihi 1 billion masa kini telah meninggalkan media tradisional bagi mendapatkan produk atau perkhidmatan dengan lebih cepat, ia memberi impak di mana syarikat meraih keuntungan apabila menggunakan strategi komunikasi inovasi dengan efektif serta dapat menjangkau pelanggan yang ramai melalui platform yang tidak memerlukan perbelanjaan dan kreativiti media dengan harga tinggi (oddoom, dorson & George, 2017).

3. Metodologi Kajian

3.1 Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan kaedah kuantitatif melalui Statistical Package for Social Science (SPSS) untuk mengetahui maklumat diterima mencapai kehendak objektif atau tidak. Selain itu juga, pengkaji menggunakan kaedah soal selidik secara lisan atau secara atas talian untuk responden dikalangan usahawan IKS di Negeri Johor.

Berikutan kepada borang soal selidik, terdapat empat bahagian iaitu bahagian A, B, C dan D. Bahagian A adalah bahagian demografi. Bahagian B pula mengandungi soalan tentang maklumat perniagaan usahawan IKS. Bahagian C dan D pula mengandungi soalan yang bertujuan mengenalpasti tahap pelaksanaan dan faktor yang mempengaruhi pelaksanaan ekonomi digital dalam kalangan usahawan Industri Kecil Sederhana. Sampel kajian hanya perlu menandakan pilihan berdasarkan 4 dan 7 point skala likert bagi beberapa bahagian yang sudah ditetapkan. Pengkaji juga memperolehi maklumat daripada artikel-artikel sebagai rujukan. Menurut Ahmad Rushdi, (2010) secara amnya, kajian seumpama ini mencantumkan dua jenis asas penyelidikan untuk menghasilkan hasil kajian yang lebih berkualiti. Jenis asas penyelidikan yang dimaksudkan ialah kajian kepustakaan (library research) dan kajian di lapangan (field research). Cantuman kedua jenis penyelidikan ini amat sesuai dengan penyelidikan zaman sekarang yang mementingkan kedua-dua unsur tersebut. Sumber perpustakaan yang digunakan oleh pengkaji untuk mendapat maklumat mengenai IKS ialah Perpustakaan Tunku Aminah, Universiti Tun Hussein Onn Malaysia. Manakala kajian lapangan dalam kajian ini adalah berdasarkan pandangan Asmah Omar (2002) iaitu merujuk kepada tempat sesuatu fenomena yang hendak dikaji yang menyediakan maklumat kajian untuk ditafsir berdasarkan objektif kajian. Dalam kajian ini merujuk kepada IKS di Negeri Johor sebagai kajian lapangan pengkaji untuk mendapatkan maklumat.

3.2 Pengumpulan Data

Sebelum menjalankan kajian di sesuatu populasi pengkaji telah mengenalpasti beberapa IKS di Negeri Johor untuk di kaji. Penulis juga memaklumkan kepada usahawan bahawa bentuk kajian adalah melalui google form berbentuk soal selidik. Responden akan diberi masa sepuluh minit untuk menjawab soalan soalan. Selesai menjawab, pengkaji meminta kebenaran untuk melihat sendiri proses aktiviti jual beli yang berlaku di lokasi tersebut. Pengkaji menggunakan data primer di dalam kajian untuk mendapatkan data. Data primer adalah data yang diperoleh secara terus dari sumber utama. Di dalam kajian, pengkaji memperolehi data daripada maklum balas responden yang terdiri daripada usahawan IKS di Negeri Johor.

3.3 Analisis Data

Data yang dikumpulkan melalui set soal selidik telah diproses dengan menggunakan Pakej Statistik Sains Sosial, iaitu SPSS versi 18.0 dan Microsoft Excel untuk mendapatkan kejituan daripada data yang diperoleh. Pengkaji menggunakan kaedah tersebut kerana penggunaan SPSS versi 18.0 dan Microsoft Excel akan memudahkan penulis menganalisis dengan tepat data yang diperolehi dan dapat menjimatkan masa. Data yang telah dianalisis akan dibentangkan dengan bantuan rajah, graf dan carta bagi memudahkan memahami hasil kajian tersebut. Konsep kesahan merujuk keseluruhan perkara yang hendak diukur dan tiada lain selain apa-apa yang hendak kita ukur. (Thondike, 1991). Kebolehpercayaan alat kajian diukur dengan kaedah Cronbach Alpha. Secara umumnya, nilai kebolehpercayaan >0.7 adalah diterima dan menunjukkan item-item dalam soalan boleh dipercayai. Jika <0.3 bermakna item-item tersebut perlu disemak semula.

3.4 Analisis Korelasi

Analisis korelasi digunakan untuk menilai hubungan antara pemboleh ubah bersandar dan beberapa pemboleh ubah tidak bersandar. Pemboleh ubah bersandar adalah tahap pelaksanaan E-digital sementara pemboleh ubah bebas adalah faktor pelaksanaan e-digital. Analisis korelasi yang biasa digunakan dalam kajian ialah korelasi Pearson dan korelasi Spearman. Korelasi Pearson digunakan sekiranya data diedarkan secara normal manakala korelasi Spearman digunakan sekiranya data tidak diedarkan secara normal. Korelasi Pearson dikira dengan mengambil nisbah sampel dua pemboleh ubah tersebut ke produk dua sisihan piawai dan menggambarkan kekuatan hubungan linear. Di Pearson korelasi pekali korelasi tidak kuat kerana fakta bahawa linear kuat hubungan antara pemboleh ubah tidak dikenali.

4. Dapatan Kajian dan Perbincangan

4.1 Dapatan Kajian

Jadual 1: Maklumat demografi responden

Faktor	Kekerapan	Peratus(%)
Jantina		
Lelaki	73	57.5
Perempuan	54	42.5
Jumlah	127	100
Umur		
20 – 29 tahun	21	16.5
30 – 45 tahun	46	36.2
45 tahun dan ke atas	60	47.2
Jumlah	127	100
Tahap Pendidikan		
Lepasan SPM	26	20.5
Diploma/Matrik/Asasi/STPM	54	42.5
Ijazah Sarjana Muda/Ijazah Sarjana (Master)	45	35.4
PHD	2	1.6
Jumlah	127	100
Jenis Sektor Perniagaan		
Sektor Pembuatan	71	55.9
Sektor Perkhidmatan	26	20.5
Lain-lain Sektor	30	23.6
Jumlah	127	100
Modal Perniagaan		
RM 50 000 – RM 150 000	86	67.7
RM 150 001 – RM 500 000	40	31.5
RM 500 000 – RM 2.5 Juta	1	8
Jumlah	127	100
Jenis Pemilikan		
Pemilikan Tunggal	53	41.7
Rakan Kongsi	28	22.0

Syarikat Sendirian Berhad	38	29.9
Perkongsian Liabiliti Terhad	8	6.3
Jumlah	127	100
Bilangan Pekerja		
50 dan ke bawah	69	54.3
50 – 150 orang	49	38.6
150 dan ke atas	9	7.1
Jumlah	127	100
Lokasi Perniagaan		
Bandar	85	66.9
Luar Bandar	42	33.1
Jumlah	127	100
Daerah Perniagaan		
Johor Bahru	32	25.2
Muar	21	16.5
Batu Pahat	15	11.8
Kota Tinggi	33	26.0
Pontian	26	20.5
Jumlah	127	100

Jadual 1 menunjukkan hasil daripada analisis demografi terhadap responden yang terlibat dalam kajian. Ia menunjukkan peratusan bagi setiap butiran responden mengikut kategori yang di letakkan dalam borang soal selidik. Kesemua data yang telah dikumpulkan dianalisis dan hasil dirangkumkan dalam jadual. Secara keseluruhan, soalan yang dinyatakan dalam kajian mengenai demografi merupakan jantina, umur, tahap pendidikan, jenis sektor perniagaan, modal perniagaan, jenis pemilikan, bilangan pekerja, lokasi perniagaan dan daerah perniagaan.

4.2 Analisis Deskriptif Pembolehubah

Jadual 2: Analisis deskriptif tahap pelaksanaan E-digital

Soalan	Min	Sisihan Piawai
1. Saya telah menjalankan perniagaan secara atas talian.	3.55	0.700
2. Saya telah menghasilkan aplikasi secara atas talian perniagaan untuk memudahkan proses jual beli. (Cth : laman web rasmi syarikat, akaun instagram, akaun twitter).	3.53	0.589
3. Saya telah menjalankan urusan secara digital bagi proses mengeksport produk keluar negara.	3.33	0.903
4. Saya telah menyediakan proses pembayaran secara elektronik.(Cth: kredit kad, e-wallet, Boost)	3.40	0.771
5. Saya telah memberitahu promosi dan jualan produk baru kepada pelanggan melalui atas talian.	3.48	0.589
6. Saya telah mengemaskini akaun sosial media setiap minggu supaya pelanggan dapat mengetahui segera tentang promosi dan jualan syarikat.	3.52	0.654

7. Saya telah menggunakan alat pengurusan projek seperti carta Gantt, kaedah jalur kritikal (CPM), teknik tinjauan penilaian program (PERT), atau Projek Microsoft dalam menganggarkan masa dan anggaran penyelesaian projek, menilai kemajuan, dan kelewatan isyarat.	3.42	0.794
8. Saya telah memastikan keselamatan rakan niaga dan pelanggan semasa transaksi perniagaan dilakukan secara dalam talian selamat.	3.52	0.576
9. Saya telah menyediakan kursus khas dalam pengenalan dan pengendalian teknologi maklumat secara digital untuk para pekerja.	3.37	0.767
10. Peratusan penggunaan teknologi melebihi penggunaan guna tenaga pekerja di dalam syarikat.	3.48	0.654
Jumlah Purata	3.46	0.699

Menurut Jadual 2, menunjukkan hasil analisis deskriptif bagi tahap pelaksanaan E-digital. Syarikat telah menjalankan perniagaan secara atas talian mendapat min tertinggi sebanyak 3.55(M), bersama nilai sisihan piawai 0.700(SD). Nilai minima bagi pemboleh ubah tahap pelaksanaan E-digital ialah syarikat telah menjalankan urusan secara digital bagi proses mengeksport produk keluar negara dengan min 3.33 dan sisihan piawai 0.903. jumlah bagi nilai purata min ialah 3.46 bermakna tahap pelaksanaan E-digital dikalangan Industri Kecil dan Sederhana masih berada ditahap yang sederhana.

Jadual 3: Analisis deskriptif faktor mempengaruhi pelaksanaan E-digital.

Soalan	Min	Sisihan Piawai
1. Tahap penggunaan jalur lebar penting dalam pelaksanaan perniagaan secara E-digital.	6.38	0.605
2. Kebimbangan mengenai risiko menggunakan ICT adalah tinggi.	6.27	0.612
3. Memerlukan kepakaran ICT dan sistem telekomunikasi yang baik.	6.36	0.600
4. Pekerja perlu mengubah cara kerja daripada tradisional ke sistem automatik.	6.23	0.683
5. Memerlukan pengetahuan yang tinggi dalam aspek pengurusan dan mengekalkan rantai bekalan produk atau hasil secara digital.	6.38	0.535
6. Kekangan dan kesukaran untuk memasarkan produk.	6.19	0.787
7. Memastikan kesediaan kewangan yang tinggi untuk penyelenggaraan infrastruktur.	6.29	0.605
8. Perancangan pengeluaran produk, kajian pasaran dan tahap R&D yang minimum.	6.22	0.768
9. Tahap motivasi diri tinggi yang diperlukan untuk mengeksport produk ke luar negara.	6.31	0.698
10. Memerlukan perkakasan dan infrastruktur yang sesuai dan lengkap dalam menjalankan perniagaan secara E-digital.	6.33	0.657
Jumlah Purata	6.30	0.655

Menurut Jadual 3, menunjukkan hasil analisis deskriptif bagi faktor yang mempengaruhi dalam pelaksanaan E-digital. tahap penggunaan jalur lebar penting dalam pelaksanaan perniagaan secara E-digital dan memerlukan pengetahuan yang tinggi dalam aspek pengurusan dan mengekalkan rantai bekalan produk atau hasil secara digital mendapat min tertinggi sebanyak 6.38(M), bersama nilai sisihan piawai masing-masing ialah 0.605 dan 0.535(SD). Nilai minima bagi pemboleh ubah faktor yang mempengaruhi pelaksanaan E-digital ialah perancangan pengeluaran produk, kajian pasaran dan tahap R&D yang minimum dengan min 6.22 dan sisihan piawai 0.768. Jumlah bagi nilai purata min ialah 6.30 bermakna faktor yang mempengaruhi pelaksanaan E-digital dikalangan Industri Kecil dan Sederhana berada ditahap yang tinggi.

4.3 Analisis Kenormalan

Jadual 4: Ujian kenormalan

		Unstandardized Residual
N		127
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	0.0000000
	Std. Deviation	0.41136240
Most Extreme Differences	Absolute	0.096
	Positive	0.057
	Negative	-0.096
Kolmogorov-Smirnov Z		1.077
Asymp. Sig. (2-tailed)		0.196

Dalam kajian ini, ujian yang tersedia untuk ujian normaliti ialah Kolmogorov-Smirnov. Sekiranya kebarangkalian $p > 0.05$, data adalah normal manakala, kebarangkalian $p < 0.05$, data adalah tidak normal. Berdasarkan Jadual 5 di bawah, nilai statistik bagi ujian normality menunjukkan Asymp. Sig. (2-tailed) adalah 0.196. Ini menunjukkan bahawa nilai bagi kebarangkalian data ini adalah lebih daripada 0.05 dan menyatakan bahawa taburan data adalah normal.

4.4 Analisis Korelasi Pearson

Jadual 5 : Korelasi analisis Pearson

		Tahap_pelaksanaan	Faktor
Tahap_pelaksanaan	Pearson Correlation	1	0.616**
	Sig. (2-tailed)		0.000
	N	127	127
Faktor	Pearson Correlation	0.616**	1
	Sig. (2-tailed)	0.000	
	N	127	127

Jadual 5 menunjukkan hasil Analisis Korelasi Pearson adalah 0.61 yang merupakan hubungan positif tinggi antara tahap pelaksanaan E-digital dan faktor mempengaruhi pelaksanaan E-digital. Analisis korelasi menyokong positif yang signifikan hubungan antara tahap pelaksanaan dan faktor mempengaruhi pelaksanaan E-digital. Oleh itu, hubungan diantara dua pemboleh ubah itu disokong.

4.5 Perbincangan

Dalam bab ini, data telah dianalisis dan empat kategori utama di soal selidik telah dibincangkan. Tiga kategori utama adalah demografi maklumat responden dan organisasi, tahap pelaksanaan E-digital dalam kalangan IKS dan faktor mempengaruhi pelaksanaan E-digital. Analisis kebolehpercayaan untuk kajian rintis dan sebenar kajian adalah tahap nilai kebolehpercayaan yang boleh diterima. Mengikut keputusan dari tahap pelaksanaan e-digital, sebilangan besar responden telah menjalankan perniagaan secara atas talian tetapi tidak ramai diantara mereka yang telah menjalankan urusan secara digital bagi proses mengeksport produk keluar negara. Selain daripada itu, mengikut keputusan faktor yang mempengaruhi pelaksanaan e-digital, majority diantara mereka menyatakan bahawa tahap penggunaan jalur lebar penting dalam pelaksanaan perniagaan secara e-digital. Manakala, pada pendapat kekangan dan kesukaran untuk memasarkan produk bukan salah satu faktor yang penting dalam pelaksanaan E-digital. Berdasarkan hasilnya ujian normality menunjukkan keputusan normal. . Tambahan pula, hubungan diantara faktor mempengaruhi pelaksanaan E-digital dan tahap pelaksanaan E-digital mendapat nilai analisis korelasi yang tinggi iaitu 0.616. Secara keseluruhannya, tujuan kajian adalah untuk menilai tahap pelaksanaan E-digital dan faktor mempengaruhi pelaksanaan E-digital dalam kalangan Industri Kecil dan Sederhana.

5. Kesimpulan

Kesimpulannya, tahap pelaksanaan e-digital dalam kalangan IKS mengikut hasil analisis deskriptif masih berada di tahap sederhana. Walaupun kesemua mereka telah melaksanakan perniagaan secara atas talian, tetapi mereka masih lemah dalam penyelenggaraan sistem e-digital sepenuhnya dalam perniagaan. Manakala, faktor yang mempengaruhi pelaksanaan e-digital dalam kalangan IKS berada pada tahap yang tinggi apabila mereka bersetuju bahawa kemudahan jalur lebar amat penting dalam proses pelaksanaan E-digital dalam perniagaan mereka. Tambahan pula, hubungan antara faktor yang mempengaruhi pelaksanaan e-digital dalam kalangan IKS adalah normal. Oleh hal demikian, dalam memperkasakan pelaksanaan e-digital dalam kalangan IKS diseluruh negara, perkara utama adalah pihak bertanggungjawab perlu menyelenggara dan memastikan setiap kawasan di dalam negara sama ada dalam dan luar Bandar mendapat kadar penggunaan talian jalur lebar yang baik. Hal ini kerana, itulah punca utama pelaksanaan e-digital tak dapat dilaksanakan lebih-lebih lagi bagi peniaga luar bandar. Walaubagaimanapun, dengan keadaan pandemik kini hampir kesemua peniaga IKS telah mengaplikasikan perniagaan secara atas talian. Hal ini adalah salah satu peningkatan yang positif pada peniaga IKS untuk mengaplikasikan e-digital dalam perniagaan.

Seterusnya, kajian ini dapat melihat perlunya perancangan dan persediaan yang sistematik supaya adil bagi peniaga Bandar dan luar Bandar. Tambahan pula, khususnya pada pelbagai aspek bagi memastikan cadangan yang dibuat akan memberi kelebihan yang baik kepada semua peniaga IKS di dalam Negara. Ianya bukan sahaja dapat meningkatkan kualiti serta produktiviti peniaga dalam negara, ia juga dapat meningkatkan ekonomi negara standing negara-negara maju .

Akhir sekali, kajian yang serupa perlu dilaksanakan di negeri selain Johor dimana dapatan kajian yang bakal diperolehi dapat memberi gambaran yang jelas mengenai tahap pelaksanaan E-digital dalam kalangan IKS. Kajian juga haruslah meliputi IKS luar Bandar yang berada di kawasan pendalaman. Ini akan dapat memberikan gambaran yang jelas mengenai tahap pelaksanaan E-digital dalam kalangan IKS lebih-lebih lagi bagi IKS luar Bandar.

Penghargaan

Penulis ingin merakamkan ucapan ribuan terima kasih kepada Kumpulan Fokus Pengurusan Teknologi dan Inovasi, dan Fakulti Pengurusan Teknologi dan Perniagaan, Universiti Tun Hussein Onn Malaysia untuk segala sokongan yang diberi.

Rujukan

- Abdullah, M. K. (1989). *Modeling of Swirling Fluidized Bed Hydrodynamic Characteristics*. Universiti Tun Hussein Onn Malaysia: Ph.D. Thesis (Example for a thesis).
- Bass, L., Clements, P. & Kazman, R. (2003). *Software Architecture in Practice*. 2nd ed. Reading, MA: Addison Wesley. [E-book] Available: Safari e-book (Example for e-books).
- British Standards Institution (1987). *Tongued and Grooved Software Flooring*. London: BS 1297 (Example for a standard).
- Davis, J. H. & Cogdell, J. R. (1987). *Calibration program for the 16-foot antenna*. Elect. Eng. Res. Lab., Univ. Texas, Austin, Tech. Memo. NGL-006-69-3, Nov. 15, 1987 (Example for technical report).
- Goodman, A. B., Badman, C. & Wiseman, D. (2000). Water conservation: The potential of rain harvesting. *Journal of Environmental Issues*, 24(2), pp.12-13. Retrieved August 23, 2007, from <http://ibj.cbj.net> (Example for a journal article online).
- Kinchin, I. (2006). Developing PowerPoint handouts to support meaningful learning. *British Journal of Educational Technology*, 2(1). pp. 23-35. Retrieved August 23, 2007, from doi:10.1111/j.1467-8535.2006.00536.x (Example for a journal article with doi number).
- Klaus, B. & Horn, P. (1986). *Robot Vision*. Cambridge, MA: MIT Press (Example for books).
- Liu, L. & Miao, H. (2004). A specification-based approach to testing polymorphic attributes in Formal Methods and Software Engineering. *Proceedings of the 6th International Conference on Formal Engineering Methods (ICFEM 2004)*. Seattle, WA, USA. November 8-12, 2004. pp. 306-19 (Example for a conference paper).
- Mikac, N. & Branica, M. (1994). Complexation of trialkyllead with diethyldithiocarbonate. *Electroanalysis*, 6(2), pp. 34-39 (Example for a journal article).
- Riley, J. (2005, May 31). Call for a new look at skilled migrants. *The Australian*. p. 35 (Example for newspaper article).
- Stein, L. (1994). Random patterns, in Brake, J. S. (Ed.). *Computers and You*. New York: Wiley. pp. 55-70 (Example for a chapter in a book).
- Wilkinson, J. P. (1990). *Nonlinear resonant circuit devices*. U.S. Patent 3 624 125, July 16, 1990. (Example for a patent).